

Çocuk izlem merkezine başvuran vakalarının incelenmesi: bir merkezin 5 yıllık deneyimi

Investigation of case application to a child advocacy center: 5 years experience in a center

 Ömer Büber¹,
0000-0001-9295-3789

 Hatice Oksal¹,
0000-0003-1685-4468

 Alper Alnak²,
0000-0002-3515-8217

¹Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk İzlem Merkezi, Sakarya, Türkiye.

²Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları E. A. Hastanesi, Çocuk ve Ergen Psikiyatri Polikliniği, Bakırköy, İstanbul, Türkiye.

Corresponding author: Ömer BÜBER, Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk İzlem Merkezi, Uzm. Sosyal Çalışmacı, Sakarya, Türkiye. E-Mail: obuber11@gmail.com

Cite as: Büber Ö, Oksal H, Alnak A. Çocuk izlem merkezine başvuran vakalarının incelenmesi: bir merkezin 5 yıllık deneyimi. J For Med 2023;37(1):12-18.

ABSTRACT

Childhood sexual abuse is a global public health problem that negatively affects the psychological well-being of individuals. With the increasing awareness and interest in child sexual abuse, the number of research studies in this field is also increasing.

Objective: The aim of this study was to examine the demographic characteristics of children and adolescents referred to the Child Advocacy Center with suspicion of sexual abuse, as well as the characteristics associated with abuse.

Method: The study was conducted at the Child Advocacy Center (CAC) of Sakarya Training and Research Hospital. Forensic and medical records of children and adolescents who were referred to the same center for forensic interviews between September 2017 and June 2022 were retrospectively reviewed. Demographic information of the victims (age, gender) and characteristics of the abuse (abuser-victim relationship, type of abuse, etc.) were obtained from the files of the cases and recorded in the study files.

Results: A total of 1147 children and adolescents who were evaluated as forensic cases due to sexual abuse between September 2017 and June 2022 at Sakarya CAC were included in the study. The age range of the cases was 3-18 years and the mean age was 12.4±3.2 years. Of the cases, 912 (79.5%) were girls and 235 (20.5%) were boys. The most common age range of sexual abuse was 12-18 years (68.1%). The most common type of sexual abuse reported by victims was "touching without penetration" (59.6%), the most common type of sexual abuse was reported by parents (41.8%), and the majority of suspects were acquaintances/friends/relatives (58.1%).

Conclusion: This study showed that adolescents constitute the largest proportion of forensically reported cases of sexual abuse, these reports were frequently made by families and the perpetrator was most frequently an acquaintance. For this reason, it is necessary to carry out information and education activities to raise awareness about sexual abuse in the whole society, especially parents.

Keywords: Sexualabuse, child, adolescent

ÖZET

Çocukluk çağı cinsel istismarı, bireyin psikolojik iyilik halini olumsuz etkileyen, küresel çapta görülen bir halk sağlığı sorunudur. Çocuk cinsel istismarına dair artan farkındalık ve ilgi ile birlikte bu alanda yapılan araştırmaların sayısı da giderek artmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada, cinsel istismar şüphesi ile Çocuk İzlem Merkezi'ne sevk edilen çocuk ve ergenlerin demografik özelliklerinin yanı sıra, istismar ile ilişkili özelliklerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk İzlem Merkezi'nde (ÇİM) yürütülmüştür. Çalışmada aynı merkeze Eylül 2017- Haziran 2022 yılları arasında adli görüşmeleri yapılmak için yönlendirilmiş çocuk ve ergenlerin adli ve tıbbi kayıtları geriye dönük olarak taranmıştır. Mağdurların demografik bilgileri (yaş, cinsiyet) ve istismara dair özellikler (istismarcı - mağdur ilişkisi, istismarın tipi vb.) vakaların dosyalarından elde edilerek çalışma dosyalarına kaydedilmiştir.

Bulgular: Sakarya ÇİM' de Eylül 2017-Haziran 2022 tarihleri arasında cinsel istismar mağduru olduğu gerekçesiyle adli vaka olarak değerlendirilmiş olan toplam 1147 çocuk ve ergen olguların tümü çalışmaya dahil edilmiştir. Vakaların yaş aralığı 3-18 yıl olup, yaş ortalaması 12,4±3,2'di. Vakaların 912'si (%79,5) kız, 235'i (%20,5) erkekti. Cinsel istismarın görüldüğü en sık yaş aralığı 12-18 (%68,1)'di. Mağdurlar tarafından bildirilen en sık cinsel istismar tipinin "penetrasyon içermeyen dokunma" olduğu (%59,6), en sık bildirim anneye tarafından yapıldığı (%41,8), şüphelilerin çoğunluğunun tanıdık/arkadaş/sevgili (%58,1) olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Bu çalışma; adli bildirim yapılmış cinsel istismar olgularının en büyük bölümünü ergenlerin oluşturduğunu, bu bildirimlerin sıklıkla aileler tarafından yapılmış olduğunu ve failin en sık olarak tanıdık olduğunu göstermiştir. Bu sebeple genel olarak başta ebeveynler olmak üzere tüm toplumda, cinsel istismar konusunda farkındalık yaratmak amacıyla bilgilendirme ve eğitim çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel istismar, çocuk, ergen

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (1) çocuğun cinsel istismarını, çocuk ve ergenin anlayamayacağı, onay vermeyeceği şekilde her türlü cinsel aktiviteye maruz bırakılması olarak tanımlamaktadır. Çocuk ve ergene yönelik teşhircilik, röntgencilik, cinsel ilişkiye tanıklık etme, cinsel içerikli konuşmalar, oral, anal veya vajinal penetrasyon cinsel istismar kapsamında

değerlendirilmektedir (2,3).

İstismarcıların kimliklerine bakıldığında; cinsel istismarın öz/üvey anne-baba, öz/üvey kardeş, amca, dayı, dede veya diğer akrabalar tarafından aile içinde meydana gelebileceği gibi; arkadaş, sevgili, komşu, bakıcı, öğretmen veya bir yabancı tarafından da gerçekleşebildiği bildirilmektedir (4-6). Mağdurların demografik özelliklerinin incelendiği çalışmalarda

ise kızların erkeklere göre daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kaldığı gösterilmiştir (7,8).

Çocuk ve ergenlerin yaşadıklarını suç olarak algılayamaması, ifade edememesi, ifade etmekten çekinmesi, faillerin mağdurları manipüle ederek bildirimde bulunmalarını engellemeleri, fiziksel kanıtların yetersiz oluşu gibi nedenlerin istismarın ortaya çıkmasını geciktirdiği ve gerçek verileri elde etmeyi güçleştirdiği belirtilmektedir (9). Cinsel istismar verilerinin sistematik olarak eksik bildirilmesi, araştırmacıların ve klinisyenlerin bu durumun yaygınlığını tahmin etme ve etkilerini karakterize etme becerisini engelleyen bir konudur (10).

Bildirim eksikliği ve sistemsel engellere rağmen dünya çapında çocuk istismarının yaygınlığı ile ilgili bazı veriler mevcuttur. 24 ülkeden 55 çalışmanın ele alındığı geçtiğimiz on yılı kapsayan sistematik bir derlemede, çocuklarda cinsel istismara maruz kalma sıklığının kızlarda % 8-31, erkeklerde ise % 3-17 olduğu gösterilmiştir (11). Yine, farklı yaş grubu örneklemi içeren diğer araştırma bulguları, kadınların %18-20'sinin çocukken cinsel istismara uğradıklarını ve erkeklerin ise %8-10'unun çocuk yaşta cinsel istismara uğradıklarını ortaya koymaktadır (11, 20).

Türkiye'de çocuk istismarıyla ilgili hizmet alınabilmesi için öncelikle durumun yasal mercilere bildirilmesi gerekmektedir. Söz konusu bildirim çocuğun kendisi, istismarı fark eden aile üyeleri veya tanıdık, akraba, komşu gibi kişiler tarafından yapılabileceği gibi öğretmen, doktor gibi kamu çalışanları tarafından da yapılabilmektedir.

Çocuğa yönelik cinsel istismar, birçok ülkede yasalara göre suç oluşturması nedeniyle, açığa çıktığında, adli soruşturma konusu olmaktadır (12). Çocuk cinsel istismarı vakalarında adli sürecin haricinde olayların tıbbi ve sosyal ayaklarının da değerlendirilebilmesi için farklı disiplinlerden profesyonellerin mesleki çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaca binaen ülkemizde üniversitelere bağlı Çocuk Koruma Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin yanı sıra ilk pilot uygulaması 2010 yılında Ankara ilinde başlatılan Çocuk İzlem Merkezleri kurulmuştur.

ÇİM, cinsel istismara uğramış çocukların ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli, tıbbi ve sosyal işlemlerin bu alanda eğitilmiş kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler bünyesinde kurulmuş olan çocuk dostu merkezler olarak tanımlanmaktadır. Mağdurların adli süreç içerisinde örselenmesinin asgariye indirilmesi hedefi doğrultusunda mağdurların ihtiyacına yönelik tüm hizmetlerin çocuk izlem merkezi çatısı altında toplanması amaçlanmıştır. Gerek duyulduğunda merkezde adli tıp hekimi tarafından iç ve dış beden muayenesi, çocuk ve ergen psikiyatristi tarafından

psikiyatrik muayene, aile ve sosyal hizmetler yetkilileri tarafından sosyal inceleme yapılmaktadır. Çocukla ve ailesi ile yapılan görüşmeler sonucunda ailesine teslim edilmesinin risk oluşturacağı düşünülen çocukların güvenli bir ortama yerleştirilmesi sağlanır (12).

ÇİM'de yapılan görüşmelerin sistematik bir düzeye taşınması, görüşmenin güvenilirliğinin desteklenmesi amacıyla yurt dışında NICHHD (National Institute of Child Health and Human Development Protocol) ve RATAAC (Rapport, Anatomy, Identification, TouchInquiry, AbuseScenario, Closure) gibi bir takım protokoller geliştirilmiştir (13). Her iki protokolde, çocukla gerçekleştirilecek olan görüşmede güven oluşturmadan olayın çocuk tarafından açıklanmasına kadar olan adımlar tanımlanmakta ve görüşmecilerin bu adımları harfiyen takip etmeleri beklenmektedir (14). Yapılan çalışmalarda, mağdurlardan doğru ve güvenilir bilgi alınırken görüşme protokollerinin önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (15,16). Benimsenen protokole göre mağdurların görüşmeleri gerçekleştirilmekte ve rapor düzenlenmektedir.

Bu çalışmada, adli makamlarca cinsel istismar iddiası ile ÇİM'e görüşme için yönlendirilmiş vakalarda mağdurun demografik özelliklerinin, istismar ve istismarcıya ilişkin özelliklerin ve uygulanan adli ve tıbbi işlemlerin incelemesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Bu retrospektif tanımlayıcı çalışma Sakarya ÇİM' de yürütülmüştür. Çalışmada cinsel istismara uğradığı gerekçesiyle Eylül 2017- Haziran 2022 yılları arasında aynı merkeze yönlendirilmiş ve burada uzmanlarca değerlendirilmesi yapılmış 1147 vakanın dosyası geriye dönük olarak taranmıştır. Mağdur ifade tutanakları, adli görüşme raporları ve bilgi notları baştan sona incelenerek mağdurların sosyo-demografik özellikleri, istismarın tipi, sayısı, şüpheli kişilerin mağdura yakınlık derecesi, bildirimde bulunanlara ilişkin bilgiler çalışma verilerine kaydedilmiştir. Çalışma gizlilik ilkelerine azami derecede özen gösterilerek hazırlanmış olup; çocuklar ile onların ailelerini veya adli süreci ifşa edecek herhangi bir detay içermemektedir.

Vakalar çocuk gelişim dönemleri baz alınarak 3-6, 7-11, 12-18 olmak üzere 3 yaş grubunda incelenmiştir. Şüpheliye ilişkin gruplandırma Türk Ceza Kanununda 103/3/c-d-e. maddelerine istinaden yapılmıştır. Buna göre, çocuğun tanıdığı bildiği ancak herhangi bir akrabalık ilişkisinin bulunmadığı kişiler, "tanıdık/ arkadaş/sevgili" olarak; öz ya da üvey baba, öz ya da üvey kardeş, amca, dayı, dede ve bunların çocukları "aile içi" olarak, çocuğun hizmet ilişkisi içerisinde olduğu (öğretmen, yurt görevlisi vb.) kişiler "mağdura hizmet veren çalışan" olarak ve çocuğun tanımadığı, herhangi bir akrabalık ilişkisinin olmadığı kişiler ise "yabancı" olarak kategorize edilmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesi

Tablo 1: Yaş grubuna göre cinsel istismarın dağılımı ve cinsel istismar durumu

			3-6 yaş	7-11 yaş	12-18 yaş	Toplam
Cinsiyet	Kız	Sayı (n)	48	192	672	912
		Yüzde (%)	5,30%	21,10%	73,70%	100,00%
	Erkek	Sayı (n)	34	92	109	235
		Yüzde (%)	14,50%	39,10%	46,40%	100,00%
P<0,001	Toplam	Sayı (n)	82	284	781	1147
		Yüzde (%)	7,10%	24,80%	68,10%	100,00%
Cinsel İstismar Durumu	Yok	Sayı (n)	10	37	76	123
		Yüzde (%)	12,20%	13,00%	9,70%	10,70%
	Var	Sayı (n)	29	167	523	719
		Yüzde (%)	35,40%	58,80%	67,00%	62,70%
	Şüpheli	Sayı (n)	43	80	182	305
		Yüzde (%)	52,40%	28,20%	23,30%	26,60%
P<0,001	Toplam	Sayı (n)	82	284	781	1147
		Yüzde (%)	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

amacıyla SPSS 17.0 programı kullanılmıştır. Bu çalışma; Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi etik kurulunun 04.03.2022 tarih ve 63 sayılı onayı ile gerçekleştirilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 17.0 programı ile değerlendirilmiştir. Ölçümle elde edilen değişkenler ortalama ve standart sapma ile kategorik değişkenler ise sayı ve yüzde olarak gösterilmiştir. Tanımlayıcı analiz için frekans ve ki-kare testleri kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0,05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma cinsel istismar mağduru gerekçesi ile adli vaka olarak değerlendirilmiş olan toplam 1147 tane çocuk ve ergenin dosya bilgilerini içermektedir.

Vakaların yaş aralığı 3–18 yaş olup, yaş ortalaması $12,4\pm 3,2$ 'di. Vakaların 912'si (%79,5) kız, 235'i (%20,5) erkekti. 3-6 yaş aralığında 82 vaka (%7,1), 7-11 yaş aralığına 284 vaka (%24,8) ve 12-18 yaş aralığında 781 vaka (%68,1) bulunmakta olup her 3 yaş grubunda da kızların erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p<0,001$). Cinsel istismarın varlığına ilişkin bulgular incelendiğinde, en sık 12-18 (%67,0) yaş grubu çocuklarda istismarın var olduğu, buna karşılık en sık 3-6 yaş (%52,4) grubu çocuklarda beyanların şüpheli olarak değerlendirilmiş olduğu görülmüştür (Tablo 1). Vakaların bildirimine yönelik veriler incelendiğinde; en sık bildirim anne-babalar tarafından yapıldığı (%41,8), bunu öğretmen bildirimlerinin takip ettiği (%28,6), sağlık personeli, polis, jandarma, isimsiz ihbarlar, komşu, devlet yurdu görevlileri gibi kişi ve kurumların bildirimlerinin kısmen az yoğun olduğu (%22,5) ve mağdurların kendi bildirimlerinin en az

Tablo 2: Yıllara göre dağılım ve bildirimde bulunan kişilere yönelik veriler

		Sayı (n)	Yüzde (%)
Yıllara göre dağılım	2017	27	2,4
	2018	205	17,9
	2019	254	22,1
	2020	187	16,3
	2021	289	25,2
	2022	185	16,1
Bildirimde bulunanların kimliği	Anne-Baba	479	41,8
	Kendisi	81	7,1
	Öğretmen	328	28,6
	Diğer*	259	22,5
Toplam		1147	100

*Diğer: sağlık personeli, polis, jandarma, isimsiz ihbarlar, komşu, devlet yurdu görevlileri vb.

yoğunluğu oluşturduğu (%7,1) görülmüştür (Tablo 2). Cinsel istismarın tipine ilişkin verilere göre, en sık cinsel istismar tipinin penetrasyon içermeyen dokunmalar olduğu (%59,6), bunu oral, anal veya vajinal penetrasyon içeren dokunmaların takip ettiği (%29,2) tespit edilmiştir. Herhangi bir fiziksel temas barındırmayan ancak cinselliği çağrıştıran konuşmalar, cinsel içerikli sözlere maruz bırakmak olarak tanımlanan sözel cinsel istismarın en az sıklıkta yer aldığı (%11,2) tespit edilmiştir (Tablo 3). Cinsel istismar mağdurlarının şüpheliler ile yakınlık derecesine bakıldığında; en sık şüpheli grubunun

Tablo 3: Cinsel istismara ilişkin veriler

	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Cinsel istismar Tipi	Oran-Anal- Vajinal Penetrasyon	335	29,2
	Penetrasyon	684	59,6
	İçermeyen Dokunma	128	11,2
	Sözel	1259***	109,8
	Toplam		
Şüphelilerin kimliği	Tanıdık/arkadaş/ sevgili	665	58,1
	Aile içi**	434	37,8
	Mağdura hizmet veren çalışan	37	3,2
	Yabancı	123	10,7
	Toplam	1259***	109,8
Gebelik Durumu	Gebelik Yok	1077	93,9
	Gebelik Sürüyor	22	1,9
	Düşük/Kürtaj	3	0,3
	Doğum Olmuş	10	0,9
	Şüpheli	35	3,1
Toplam	1147	100	

**Oz-üvey baba, kardeş, amca, dayı, dede ve diğer akrabalar

*** Bazı çocuklar birden fazla kişi tarafından ve birden fazla şekilde cinsel istismara maruz kalabildiğinden n sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

tanıdık, arkadaş, eski/yeni sevgili olduğu (%58,1), bunu aile içerisindeki şüphelilerin takip ettiği (%37,8), yabancıların nispeten daha az yoğunlukta olduğu (%10,7) ve en az yoğunluğu mağdura hizmet veren çalışanların oluşturduğu (%3,2) saptanmıştır.

Cinsel istismar mağdurlarına paydaş kurumlar tarafından uygulanan hizmetlere ilişkin veriler incelendiğinde; vakaların 244'ünden (%21,3) sosyal inceleme talep edildiği, 46'sının (%4,0) bakım tedbiri kapsamında kurum bakımına alındığı (5395 sayılı çocuk koruma kanunu 5/c maddesi), 3'ünde (%0,3) okul değişikliği talep edildiği tespit edilmiştir. 812 vakanın (%70,8) görüşmesinin ardından ÇİM merkezi tarafından herhangi bir hizmet modeli uygulanmadığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Cinsel istismar vakalarına hastanede uygulanan hizmetlerine ilişkin veriler incelendiğinde; vakaların 279'undan (%24,3) iç beden muayenesi, 93'ünden (%8,1) mental değerlendirme, 8'inden (%0,7) gebelik tespiti için test talep edildiği tespit edilmiştir. 767 vakadan (%66,9) herhangi bir konsültasyon talep edilmediği tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Yapılan işlemlere ilişkin veriler

	Sayı (n)	Yüzde (%)	
Paydaş Kurumlarla Yapılan İşlemler	Kurum bakımına alındı	46	4
	Kurum bakımı devam ediyor	42	3,7
	Sosyal inceleme istendi	244	21,3
	Herhangi bir işlem yapılmadı	812	70,8
	Okul değişikliği istendi	3	0,3
Toplam	1147	100	
Hastanede yapılan işlemler	Adli Muayene istendi	279	24,3
	Mental Muayene İstendi	93	8,1
	Herh.bir kons. istenmedi	767	66,9
	Gebelik Tespiti yapıldı	8	0,7
	Toplam	1147	100

TARTIŞMA

Yetişkin bir kimsenin, kendini cinsel yönden tatmin etmesi amacıyla çocuk ve ergenlere yönelik gerçekleştirdiği her türlü sözel ve fiziksel davranışlar cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada, adli makamlarca cinsel istismara uğradıkları iddiasıyla Çocuk İzlem Merkezine yönlendirilen çocuk ve ergenlerde mağdurların demografik özellikleri, cinsel istismarın tipi, istismarcı kimlikleri, bildirim özellikleri ve mağdurlara uygulanan hizmet modelleri incelenmiştir. Çalışmamızda, eylül 2017– haziran 2022 yılları arasındaki cinsel istismar mağduru 1147 çocuk ve ergenin verileri kayıtları incelenerek geriye dönük olarak değerlendirilmiştir.

Bulgularımızda, kızların erkeklere göre daha yüksek düzeyde (%79,5) cinsel istismara maruz kaldığı saptanmıştır. Dünyada ve ülkemizde cinsel istismarın prevalansına ilişkin yapılan çalışmalar kızların erkeklere oranla daha fazla cinsel istismara maruz kaldığını bildirmektedir (2,11,17,18). Çalışmamızda değerlendirilen vakaların büyük çoğunluğunu kızların oluşturması dünya ve ülkemiz literatürüyle uyumluluk göstermektedir. Kızların erkeklere oranla yaklaşık üç kat daha fazla risk altında olduğu söylenebilir. Bildirimi yapılmış cinsel istismar vakalarında, erkek mağdurların sayısının kızlara oranla daha az oluşu erkeklerin bildirimdeki isteksizliklerinden kaynaklanabilir.

Nitekim faillerin çoğunluğunun erkek olması nedeniyle erkek mağdurların “eşcinsel olarak damgalanma endişesi” ile yaşadıkları bu olumsuz deneyimleri bildirmede isteksizlik yaşamalarına neden olabileceği öne sürülmektedir (19). Bu konuda daha derinlemesine çalışma yapmaya ihtiyaç vardır.

Cinsel istismar mağdurlarına ilişkin dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde vakaların yaş ortalamalarının 11 ile 14 yaş arasında değiştiği görülmüştür (20–22). Bizim çalışmamızda da literatür bilgisi ile uyumlu olarak vakaların yaş ortalaması 12,4’idi. Çocukların yaşı arttıkça, cinsel istismara maruz kalma oranının arttığı belirtilmektedir (23). Dünyada ve ülkemizde bu görüşü destekleyen araştırmalar mevcuttur. Biz de bu çalışmamızda cinsel istismar bildirim yapılmış çocuk ve ergenlerin büyük çoğunluğunu 12-18 yaş aralığındaki çocukların oluşturduğunu ve bunun hem erkek hem de kızlar için geçerli olduğunu bulduk. Ergenlik çağı ile birlikte bireyde meydana gelen fiziksel, duygusal ve ruhsal değişim/dönüşüm cinsel istismar açısından bir yandan risk faktörü olabilecek iken diğer yandan bildirim noktasında etkili olduğu düşünülmüştür. Ergenlerin cinsel istismar konusundaki algı ve farkındalık düzeylerinin, çocuklara göre daha yüksek olması ergenlerin bildirimde bulunma oranlarında yükselmeye neden olabileceği bildirilmiştir (7). Bu bilgiler ışığında ergenlerin cinsel istismar vakalarının çoğunluğunu oluşturduğu bulgumuzun literatür bilgisi ile uyumlu olduğunu düşünmekteyiz.

Cinsel istismar vakalarının ifşasında, güvenilirliğinde yaş önemli bir ölçüt olarak değerlendirilmektedir. Bir başka deyişle yaş, olayın ortaya çıkmasını ya da çocuğun güvenilir ifade vermesini etkileyen önemli bir faktördür (24). Adli görüşmelerde küçük çocukların büyük çocuklara göre daha az ayrıntı ve kısa cevaplar vermeleri ifadenin güvenilirliğini olumsuz olarak etkileyebileceği bildirilmiştir (25). Çalışmamızdaki cinsel istismarın varlığına dair bulgularda; 12-18 (%67,0) yaş grubunda istismarın var olduğu belirtilir iken 3-6 yaş (%52,4) grubu çocukların cinsel istismar durumlarının şüpheli olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ergenlerin kendilerini daha iyi ifade etmeleri, cinsel istismar konusunda bilgilerinin, algılarının ve farkındalık düzeylerinin daha yüksek olmaları ile birlikte ifadenin güvenilirliğini olumlu olarak etkilemiş olabilir. Yine çalışma sonuçlarımıza göre, 12-18 yaş grubunun (%80,2) 3-6 yaş grubuna (%3,8) oranla daha yüksek düzeyde penetrasyon içerecek şekilde cinsel istismara maruz kaldığı tespit edilmiştir ($p<0,001$). Cinsel istismar olgusunun muayene bulguları ile desteklenebilir olması 12-18 yaş grubunda 3-6 yaş grubuna göre daha yüksek düzeyde muayene delilinin bulunması ergen vakaların güvenilirliğini olumlu anlamda etkilediği söylenebilir.

Literatürde cinsel istismar yaşadığı tespit edilen lisans öğrencilerinin yaklaşık yarısının durumu arkadaşıyla paylaştığı, sadece %10’unun resmi olarak yetkililere başvurduğu (26); 11-17 yaş grubu çocukların yaşadıkları cinsel istismarı ilk olarak en yakın arkadaşları ve anneleri ile paylaştıkları (27); yine ergenlerin %42’sinin cinsel istismarı akranları ile paylaştığı ve çok azının profesyonellere açıkladığı belirtilmektedir (28). Yetişkinlerle yapılan çalışmalarda da benzer şekilde, çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel istismarın büyük oranda akranlar veya anneler ile paylaşıldığı görülmüştür (29,30). Küçük çocuklar bir yetişkine daha sık ifşada bulunurken, ergenlerin arkadaşlarına yaşadıklarını anlatma eğiliminde oldukları bildirilmiştir (27). Çalışmamızda en sık bildirim anne babalar tarafından yapıldığı (%41,8), yaş açısından değerlendirildiğinde 3-6 yaş grubu çocukların diğerlerine göre daha anlamlı düzeyde anne-babalarıyla yaşadıklarını paylaştıkları tespit edilmiştir ($p<0,001$). Ev ortamı dışında ergenlerin en çok vakit geçirdiği yerler okullardır. Rehberlik derslerinde öğretmenlerin çocuklara zaman zaman sordukları sorular (yaşadığınız ve unutamadığınız bir olay var mı?) neticesinde olayın ortaya çıkabildiği tecrübe edilmektedir. Çalışmada öğretmen bildirimlerinin ikinci en yoğun düzeyi oluşturması (%28,6) bununla ilişkilendirilmiştir.

Cinsel istismarın tipine ilişkin literatürde ki benzer desenli çalışmalara bakıldığında bir takım farklılıkların olduğu görülmektedir. Buna göre Suudi Arabistan’da (31), Macaristan’da (32) ve Türkiye’de (33) yapılan çalışmaların bazılarında vakaların yarısından fazlasının (%51,4-%58,1) penetrasyon içeren istismar biçimlerine maruz kaldığı tespit edilmiştir. Öte yandan İsveçte (28) ve Türkiye de (34) yapılan çalışmaların bazılarında ise vakaların yarısından fazlasının penetrasyon içermeyen dokunmalara maruz kaldığı (%56,1-%63,25) tespit edilmiştir. Çalışmalar arasındaki bu fark, araştırmanın örneklem sayısından, örneklemin belirlendiği kliniğin türünden (acil servis, çocuk psikiyatri, adli tıp vb.), çocukların yaş farkından, değerlendirme yönteminden, farklı kültürel etkenler gibi birçok farklı değişkenden kaynaklanmış olabilir. Çalışmamızda vakaların yarısından fazlasının (%59,6) penetrasyon içermeyen dokunmalara maruz kaldığını tespit ettik. Bu bulgumuzun cinsel istismarın penetrasyon olmasa da bildirilmesinin gerektiğine dair toplumsal farkındalıkta artış olduğuna işaret ediyor olabileceğini düşünmekteyiz.

Yapılan klinik çalışmalar, istismarcılarının neredeyse tamamına yakınının erkek cinsiyette olduğunu, en sık fail grubunu ise çocukların bir aile üyesi veya tanıdığı kişilerin (%64,7-%96,3) oluşturduğunu göstermektedir (5,35–37). Çalışmamızdaki şüphelilerin tamamının erkek olması, en sık şüpheli profilini tanıdık grubunun

oluşturması (%58,1) literatür ile uyumludur (36,37). İstismarcıların çocuğun tanıdığı ve güvendiği kişilerden oluşması önleyici çalışmaları zorlaştırmaktadır. Çocuk İzlem Merkezlerinde değerlendirilen vakalarda istismar tipi ve şiddeti, mağdur ve failin özellikleri, aile dinamikleri birbirinden oldukça farklılık gösterebileceğinden uygulanan hizmet modeli de çeşitlenmektedir. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlara göre, vakaların 279'una (%24,3) iç beden muayenesi, 93'üne (%8,1) mental değerlendirme, 8'ine (%0,7) gebelik tespiti yapıldığı, 244'üne (%21,3) sosyal inceleme talep edildiği, 46'sının (%4,0) kurum bakımına alındığı (5395 sayılı çocuk koruma kanunu 5/c maddesi), 3'ünde (%0,3) okul değişikliği talep edildiği tespit edilmiştir. 812 vakanın (%70,8) görüşmesinin ardından ÇİM merkezi tarafından herhangi bir hizmet modeli uygulanmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarında özellikle penetrasyona maruz kalan vaka sayısı ile yapılan iç beden muayenesi arasında bir çelişkinin ortaya çıktığı görülmüştür. Yapılan tüm görüşmeler ve muayeneler cumhuriyet savcısının talimatı doğrultusunda yapılması, bazı vakaların savcının talimatı doğrultusunda merkeze gelmeden önce muayenelerinin yapılması ile bu çelişki açıklanabilir.

Fon: Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çıkar çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik: Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alındı (04.03.2022/63).

Açıklama: Bu makale; kongre, sempozyum, medya haberi gibi ortamlarda veya başkaca bir akademik dergide sunulmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Responding To Children And Adolescents Who Have Been Sexually Abused: WHO Clinical Guidelines [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2017 [A.Yer 27 Ekim 2022]. (WHO Guidelines Approved By The Guidelines Review Committee). Erişim Adresi: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK493119/>
2. Finkelhor D. The Prevention Of Childhood Sexual Abuse. *Future Child*. 2009;169-94.
3. Putnam FW. Ten-Year Research Update Review: Child Sexual Abuse. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 2003;42(3):269-78.
4. Çöpür M, Üneri ÖŞ, Aydın E, Bahali MK, Tanidir C, Güneş H, Vd. Characteristic Features Of Sexually Abused Children And Adolescents İn İstanbul Sample. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2012;13(1):46-50.
5. Dönmez YE, Soylu N, Özcan ÖÖ, Yüksel T, Demir AÇ, Bayhan PÇ, Vd. Turgut Özal Tıp Merkezi Derg. 2014; 21(1): 44-48.
6. Büber Ö, Oksal H. Sakarya'da 3-18 Yaş Cinsel İstismar Vakalarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Sağlık Derg*. 2022; 2(1): 44-58.
7. Koçak U, Alpaslan AH. Cinsel İstismara Uğrayan Çocuk Ve Ergenlerin Sosyodemografik Özellikleri Ve Ruhsal Değerlendirmesi. *Bull Leg Med*. 19 Mayıs 2015;20(1):27-33.
8. Kloppen K, Haugland S, Svedin CG, Mæhle M, Breivik K. Prevalence Of Child Sexual Abuse İn The Nordic Countries: A Literature Review. *J Child Sex Abuse*. 2016;25(1):37-55.
9. Aktepe E. Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *Psikiyatr Güncel Yaklaşımlar*. 2009;1(2):95-119.
10. Hugill M, Berry K, Fletcher I. The Association Between Historical Childhood Sexual Abuse And Later Parenting Stress: A Systematic Review. *Arch Womens Ment Health*. 2017;20(2):257-71.
11. Barth J, Bermetz L, Heim E, Trelle S, Tonia T. The Current Prevalence Of Child Sexual Abuse Worldwide: A Systematic Review And Meta-Analysis. *Int J Public Health*. 2013;58(3):469-83.
12. Bağ Ö, Alşen S. The New Model İn Evaluating Child Sexual Abuse: Child Advocacy Centers. *J Dr Behcet Uz Child Hosp*. 2016;6(1):9-14.
13. Anderson J, Ellefson J, Lashley J, Miller AL. The Cornerhouse Forensic Interview Protocol: RATAc. *TM Cool J Pr Clin L*. 2009;12:193.

14. Sarıca AD, Coşkun UH. Cinsel İstismar Olgularında Adli Görüşme Odalarının Kullanımı: Hâkim, Avukat, Uzman Ve Mağdur Görüşleri. *J Penal Law Criminol.* 2020;8(1):117-42.
15. Orbach Y, Hershkowitz I, Lamb ME, Sternberg KJ, Esplin PW, Horowitz D. Assessing The Value Of Structured Protocols For Forensic Interviews Of Alleged Child Abuse Victims. *Child Abuse Negl.* 2000;24(6):733-52.
16. Sternberg KJ, Lamb ME, Orbach Y, Esplin PW, Mitchell S. Use Of A Structured Investigative Protocol Enhances Young Children's Responses To Free-Recall Prompts In The Course Of Forensic Interviews. *J Appl Psychol.* 2001;86(5):997.
17. Beyazit U. Türkiye'de Yapılmış Çocuğun Mağdur Olduğu Cinsel İstismar Olgularını Konu Alan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi. *J Acad Soc Sci Stud.* 2015;31(1):455-467.
18. Uysal C, Yildirim Z. Retrospective Evaluation Of Sexual Abuse Cases Applied To Dicle University Forensic Medicine Department. *J Sci Perspect.* 16 Nisan 2021;133-140.
19. O'Leary PJ, Barber J. Gender Differences In Silencing Following Childhood Sexual Abuse. *J Child Sex Abuse.* 2008;17(2):133-143.
20. Stoltenborgh M, Van Ijzendoorn MH, Euser EM, Bakermans-Kranenburg MJ. A Global Perspective On Child Sexual Abuse: Meta-Analysis Of Prevalence Around The World. *Child Maltreat.* 2011;16(2):79-101.
21. Aktepe E, Işık Â, Kocaman O, Eroğlu FÖ. Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Cinsel istismar Mağduru Çocuk Ve Ergenlerin Demografik Ve Klinik Özellikleri. *Yeni Symposium* 2013;51(2):115-120.
22. Vural P, Uçar HN, Şafak E, Çolpan M, Kocael Ö. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Polikliniğine Yönlendirilen Adli Olguların Sosyodemografik Ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Derg.* 2013;39(1):49-53.
23. Finkelhor D. Epidemiological Factors In The Clinical Identification Of Child Sexual Abuse. *Child Abuse Negl.* 1993;17(1):67-70.
24. Üstün Güllü B, Erden G. Cinsel İstismar Mağduru Çocuklarla Adli Görüşme ve Önemi. *Ayna Klinik Psikoloji Derg.* 2022;9(2):317-331
25. Lamb ME, Garretson ME. The Effects Of Interviewer Gender And Child Gender On The Informativeness Of Alleged Child Sexual Abuse Victims In Forensic Interviews. *Law Hum Behav.* 2003;27(2):157-71.
26. Winters GM, Colombino N, Schaaf S, Laake AL, Jeglic EL, Calkins C. Why Do Child Sexual Abuse Victims Not Tell Anyone About Their Abuse? An Exploration Of Factors That Prevent And Promote Disclosure. *Behav Sci Law.* 2020;38(6):586-611.
27. Kogan SM. Disclosing Unwanted Sexual Experiences: Results From A National Sample Of Adolescent Women. *Child Abuse Negl.* 2004;28(2):147-165.
28. Priebe G, Svedin CG. Child Sexual Abuse Is Largely Hidden From The Adult Society: An Epidemiological Study Of Adolescents' Disclosures. *Child Abuse Negl.* 2008;32(12):1095-1108.
29. Collin-Vézina D, De La Sablonnière-Griffin M, Palmer AM, Milne L. A Preliminary Mapping Of Individual, Relational, And Social Factors That Impede Disclosure Of Childhood Sexual Abuse. *Child Abuse Negl.* 2015;43:123-134.
30. Ferragut Ortiz-Tallo M, Ortiz-Tallo Alarcón M, Blanca Mena MJ. Spanish Women's Experiences Of Child Sexual Abuse. *Psicothema.* 2021; 33 (2): 236-243.
31. Almadani O, Bamousa M, Alsaif D, Kharoshah MA, Alsowayigh K. Child Physical And Sexual Abuse In Dammam, Saudi Arabia: A Descriptive Case-Series Analysis Study. *Egypt J Forensic Sci.* 2012;2(1):33-37.
32. Enyedya A, Tsikouras P, Csorba R. Medical And Legal Aspects Of Child Sexual Abuse: A Population-Based Study In A Hungarian County. *Int J Environ Res Public Health.* 2018;15(4):701.
33. Butun C, Yildirim A, Ozer E, Yilmaz E, Sari SA. A Nonrandom Sample Of 55 Sexual Abuse Cases In Sivas. *Med Sci Monit Int Med J Exp Clin Res.* 2017;23:4360-4365.
34. İmren SG, Ayşe A, Yusufoglu C, Arman AR. Cinsel İstismara Uğrayan Çocuk Ve Ergenlerde Klinik Özellikler Ve İntihar Girişimi İle İlişkili Risk Etmenleri. *Marmara Med J.* 2013;26(1):11-16.
35. Köse S, Aslan Z, Başgöl ŞS, Şahin S, Yılmaz Ş, Çıtak S, Vd. Bir Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Polikliniğine Yönlendirilen Adli Olgular. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2011;12(3):221-225.
36. Soyulu N, Ayaz M, Gökten ES, Alpaslan AH, Dönmez YE, Özcan ÖÖ, Vd. Gender Differences In Sexually Abused Children And Adolescents: A Multicenter Study In Turkey. *J Child Sex Abuse.* 2016;25(4):415-427.
37. Yektaş Ç, Tufan AE, Büken B, Çetin NY, Yazıcı M. Cinsel İstismar Mağduru Çocuk Ve Ergenlerde İstismar Ve İstismarcıya İlişkin Özelliklerin Ve Psikopatoloji İle İlişkili Risk Etkenlerinin Değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2018;19(5):501-508.